

ikke betales, maa Godseieren recurrere til Sifferhedsstillelsen, og Manden have tabt sin Ret til at blive ved Gaarden, da har jeg ikke lagt Mærke til dette Punkt. Dette maa det høie Thing tilskrive, at jeg ikke er Jurist; thi jeg kan ikke tænke mig alle de juridiske Betragtninger, der kunne opstilles. Jeg beklager, at jeg ikke har havt Leilighed til at see lidt ind i den juridiske Verden, men det er en Mangel hos mig, og derfor glæder jeg mig til at faae dette rettet i et Udvalg, hvor jeg haaber, — thi Thinget har jo mange og særdeles dygtige Jurister, — at man vil bidrage til at see Sagen fra den juridiske Side. Jeg vil her kun sige, at min Tanke var den, at naar Godseieren blev nødt til at tage af Sifferhedssummen for den aarlige Afgift, var dermed denne Mandes Ret til at blive paa Gaarden forbi (Indenrigsministeren: Men det maa staae der!). Sa jeg skal være med til at sætte det ind; der skal ikke være det Mindste tveten derfor, og dette gjælder jo om flere forskjelligte Ting. Jeg skal fra min Side vise den allerførste Velvilje i denne Retning. Jeg troer, at det hele virkelig er praktisk, hvilket den ærede Minister meente, at det ikke er, og at det i moralisk Henseende vil være ganske overordentlig praktisk. Der vil da maaſkee ikke komme saa mange nægte Børn frem, som der under de nuværende Forhold kommer, og dette er allerede et meget praktisk Resultat. § 9 har den ærede Minister ogsaa meent at kunne tage, naar der ikke skulde gives den Anvendelse paa Gaarde, hvor den sidste Fæster ikke efterlader sig Livsarvinger. Dette kunne vi nærmere overveie; derpaa kan jeg maaſkee nok gaae ind. § 10, første Stykke, er i Grunden det, der har smagt de ærede større og mindre Modstandere bedst, og dette kan jeg godt forstaae; jeg har sagt til mig selv, at det var det første Stykke, der skulde bringe det sidste til at glide ned, og jeg maa for mit Vedkommende sige, at Vedtagelsen af det sidste Stykke er en Betingelse for, at jeg kan holde fast ved det første; kan jeg ikke faae det sidste, kan jeg ikke tage det første. Banſkeligheden er her, at dersom man kunde begynde Salget til Fremmede, dersom man kunde sætte en Bestemmelse ind om, at ved

„Fremmed“ forstod man kun visse Følk, men ikke Godseierens Favoriter, en Tjener, en Skovfoged eller anden Saadan, dersom man kunde gjøre gjældende, at det var en Mand af almindelig jævnt Bøndestand, var det en anden Sag, men saadanne Grændser har jeg ikke kunnet finde. Jeg gaaer ud fra, at Salg til Fremmede, naar der ikke kommer en saadan Bestemmelse ind her, vil medføre, at der gaaer ikke saa faa Fæstegaarde ud af Bøndestandens Brug over til andre Stænder, og det er dette, jeg paa en Maade, som skøndt den ikke er udtømmende, dog turde være praktisk, har søgt at forhindre ved at indsætte denne Bestemmelse. Dersom Godseieren skaffer En eller Anden en saadan Gaard, forekommer det mig naturligt, at han afgiver til Statsklassen en Trediedeel, saaledes som det blev vedtaget her af Thingets store Fleertal under andre Omstændigheder, Noget, der forekommer mig at være meget hensigtsmæssigt og slet ikke uretfærdigt. Fæstetvungen falder ikke bort strax, men allerede det, at den ved Salget falder bort om 20 Aar, hvilket den ikke gjør, naar Godseieren beholder Gaarden, medfører, at Gaarden faaer en forskjellig Egenſkab fra, dengang Godseieren havde den med Medeiendomsret til den, idet han kunde have den i nok saa mange Aar, uden at Fæstetvungen faldt bort, hvorimod Fæstetvungen, naar Eiendommen sælges, falder bort om 20 Aar, og Gaarden altsaa ved at sælges faaer forøget Værdi for Kjøberen og ogsaa for Sælgeren. At jeg har kunnet forudsætte, at Godseieren beholder den hele Kjøbesum, naar han sælger til Fæsteren eller hans Arvinger, ligger deri, at jeg gaaer ud fra, at en Godseier, naar han ikke vil vise personlig Gunst, men sælger til Fremmede, i Reglen kan faae, og i Praxis ogsaa vil faae, omtrent $\frac{1}{3}$ mere for Gaarden, end naar han sælger til Fæsteren eller hans Arvinger. Fæsteren veed, at Gaarden faaer en større Værdi, naar han sager den, og han har det derfor i sin Magt at gjøre Bud, hvorved han beregner sig selv den forøgede Værdi, som Gaarden faaer derved, at han kjøber den. Denne forøgede Værdi kan han beregne iforveien og derfor kun byde $\frac{2}{3}$ af, hvad Gaarden vil være værd, naar den sælges til Fremmede; thi han veed, at i saa Til-